

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності
291 *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*
для здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня

Вступне слово

Програма вступного іспиту складена з урахуванням програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Розроблена Програма вступного іспиту забезпечить можливість абітурієнтам продемонструвати фундаментальні знання предмета та об'єкта міжнародних відносин як науково-дослідницької сфери, виявити достатнє знання класичних та сучасних концепцій та теорій міжнародних відносин, показати уміння комплексно аналізувати матеріал, продемонструвати розуміння міжнародних явищ та процесів, що є принципово важливим в пізнанні сутності сучасних міжнародних проблем та світового й глобального суспільного розвитку, виявити вміння вести академічну дискусію тощо. Вступники до аспірантури повинні добре орієнтуватися у проблемах теорії та історії міжнародних відносин, методології міжнародних відносин, функціонування міжнародних інститутів та процесів, а також орієнтуватись у проблемах міжнародних відносин і зовнішньої політики держави.

Програма містить чотири розділи:

Розділ 1. Теорія та методологія досліджень міжнародних відносин.

Розділ 2. Актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики

Розділ 3. Міжнародна безпека.

Розділ 4. Співробітництво та інтеграція в міжнародних процесах

Програма призначена для абітурієнтів, що мають намір вступити в аспірантуру за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Форми контролю та критерії оцінювання

Організування та проведення вступних випробувань до аспірантури здійснюється відповідно до Правил прийому до аспірантури Національного університету «Львівська політехніка» у відповідному році.

Вступний іспит зі спеціальності проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами, кожний з яких складається з 4-х питань, згідно з окремим графіком, який затверджується Ректором Університету та оприлюднюється на інформаційному стенді відділу докторантури та аспірантури й офіційному веб-сайті Університету не пізніше, ніж за 3 дні до початку прийому документів.

Рівень знань, умінь і навичок вступників до аспірантури оцінюється балами відповідно до критеріїв оцінювання.

Оцінювання знань вступників відбувається за 100-бальною шкалою та національною шкалою. Загальна оцінка за вступне випробування складається із суми балів, виставлених за відповіді на кожне з питань екзаменаційного білету, з використанням еквівалента оцінки за національною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Екзаменаційні білети вступного іспиту зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» формуються в обсязі програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та затверджуються на засіданні кафебри політології та міжнародних відносин.

Результати вступного іспиту зі спеціальності оцінюються за 100-бальною шкалою.

Екзаменаційний білет вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» містить компоненту з чотирьох питань: з кожного розділу по одному питанню (кожне із чотирьох питань екзаменаційного білета оцінюється максимально в 25 балів).

Критерії оцінювання:

- “відмінно” – досконале знання теоретичних, методологічних і практичних аспектів курсу з обраної спеціальності;
- “добре” – ґрунтовне знання основних питань та категорій курсу з політології та міжнародних політичних процесів;
- “задовільно” – знання ключових питань;
- “незадовільно” – незнання ключових питань з обраної спеціальності, невміння підкріплювати теоретичні знання прикладами з практики.

«Відмінно» (88-100 балів) виставляється вступникам, які показали вміння самостійно характеризувати основні закономірності державно-правових явищ та вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати послідовні, чіткі й логічно побудовані відповіді на основні та додаткові питання; продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, категоріями та термінами; аргументовано використовують їх для представлення власних суджень. Відповідь глибока, чітка, лаконічна та вичерпна, із демонстрацією всебічного знання та розуміння програмного матеріалу, із застосуванням аналітичного підходу та додаткового фактологічного і концептуального матеріалу, подано правильні визначення понять, обґрунтовано та здійснено порівняння різних підходів та інтерпретацій, наведено приклади, висновки – чітко сформульовані й добре обґрунтовані. *Для отримання оцінки «відмінно» відповідь має включати:* логічність викладення матеріалу; обґрунтування та аргументацію власної думки; знання категоріально-понятійного матеріалу; наявність фактичних даних та посилань на вітчизняний та зарубіжний досвід; аналітичне обґрунтування та логічність

викладення фактів; обґрунтовані й аргументовані висновки, узагальнення й твердження; коректні та компетентні відповіді на поставлені додаткові запитання. *Максимальна оцінка* присвоюється, якщо здобувач у повному обсязі, точно, послідовно та логічно викладає основний теоретико-методологічний та практичний матеріал. При цьому, на високому аналітичному рівні обґрунтовує й пояснює структуру власної відповіді, наводить приклади, надає обґрунтовані й аргументовані самостійні висновки й узагальнення; демонструє обізнаність із рекомендованою літературою та науковими джерелами; виявляє творчий підхід та креативність мислення при відповіді.

«Добре» (71-87 балів) виставляється за правильне і логічне відтворення матеріалу, розуміння основоположних теорій і фактів, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними з несуттєвими помилками; при відповіді демонструється вільне оперування понятійним апаратом, однак, з окремими неточностями; має місце недостатня аргументація при оцінці фактів, процесів, явищ.

«Задовільно» (50-70 бали) виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Знання – фрагментарні. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Вступник недостатньо обізнаний з матеріалом джерел та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї. Відповідь засвідчує достатнє розуміння студентом матеріалу, але й нездатність його системно побудувати, надати та обґрунтувати власну думку; відповідь поверхнева, без переконливих прикладів, непослідовна, має помилки та неточності.

«Незадовільно» (1-49 балів) виставляється за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни вступник не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

Кількість оціночних балів *знижується на 20%* у разі, якщо здобувач знає матеріал, грамотно і за суттю його викладає, але припускає незначні неточності в доказах, трактуванні понять та категорій, при цьому здобувач повинен володіти необхідними вміннями та навичками для логічного аналізу. Кількість балів *знижується на 50%* за умови знання здобувачем лише основного програмного матеріалу, допускається неточностей, недостатньо чітких формулювань, непослідовності у відповідях, не дає відповідей на частину поставлених запитань. Кількість балів *зменшується на 80%*, якщо здобувач не знає значної частини програмного матеріалу, припускає принципові помилки в доказах, трактуванні понять та категорій, не володіє основними вміннями та навичками при відповіді, не в змозі відповісти на додаткові та контрольні запитання.

Виконання завдань вступного іспиту зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» передбачає необхідність неухильного дотримання норм та правил академічної доброчесності відповідно

до Положення про академічну доброчесність у Національному університеті «Львівська політехніка». За порушення зазначених норм та правил вступники в аспірантуру притягаються до відповідальності згідно вимог чинного законодавства.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Розділ 1. Теорія та методологія досліджень міжнародних відносин

1. Об'єкт, предмет теорії міжнародних відносин, її структура та функції.
2. Методологічні принципи та основні методи дослідження теорії міжнародних відносин.
3. Неореалізм в теорії міжнародних відносин.
4. Неоліберальний підхід в теорії міжнародних відносин.
5. Критична теорія міжнародних відносин.
6. Соціологія міжнародних відносин. Історична соціологія міжнародних відносин.
7. Методологія дослідження глобальних процесів: системний підхід, структурно-функціональний аналіз, цивілізаційний аналіз, політична герменевтика.

Розділ 2. Актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики

1. Стан та перспективи відносин України з країнами «Великої сімки».
2. Політика України на пострадянському просторі та проблеми російсько-українських відносин.
3. Інтеграційні процеси у ЦСЄ та ПСЄ та позиція України.
4. Інтеграція України до ЄС як головний напрям зовнішньої політики України.
5. Зовнішня політика України щодо держав Центрально-Східної Європи.
6. Західноєвропейський вектор зовнішньої політики України.
7. Україно-американські сучасні двосторонні відносини.
8. Зовнішньополітичні відносини України з державами Азії.
9. Зовнішньополітичні відносини України з державами Африки.
10. Зовнішньополітичні відносини України з державами Латинської Америки.
11. Діяльність України в ООН та інших міжнародних/регіональних організаціях.
12. Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України.

Розділ 3. Міжнародна безпека

1. Теоретичні основи вивчення міжнародної безпеки.
2. Еволюція підходів до проблем міжнародної безпеки.
3. Типологія, структура та функціональне призначення безпеки. Поняття міжнародної стабільності.
4. Національна і міжнародна безпека.
5. Регіональна безпека.
6. Традиціоналістський і модерністський підходи щодо безпеки у працях Г. Моргентау, К. Боулдінга, К. Райта та ін.
7. Військові і невійськові компоненти безпеки.
8. Україна в процесах забезпечення європейської і глобальної безпеки.
9. Відносини Україна-НАТО в контексті української та європейської безпеки.
10. Російсько-українська війна: геополітичний контекст

Розділ 4. Співробітництво та інтеграція в міжнародних процесах

1. Сутність міжнародного співробітництва.
2. Основні теоретичні моделі та етапи інтеграційних процесів.
3. Теоретичні моделі європейської інтеграції. Зародження та розвиток ідей європейської єдності. Європейська ідентичність.
4. Політична інтеграція в Європі. Інституціональна основа європейської інтеграції. Європейський Союз як основне інтеграційне об'єднання у Європі.
5. Єврорегіони як форма інтеграції у Європі.
6. Україна та процеси європейської інтеграції.
7. Європейська політика сусідства. Ініціатива «Східне партнерство».
8. Міграційна політика ЄС.

Рекомендована література:

1. Гетьманчук М. П., Дорош Л. О., Здоровега М. В. та ін. Основи теорії міжнародних відносин: словник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. 244 с.
2. Гетьманчук М. П., Івахів О. С., Кукарцев О. В. та ін. Теорія міжнародних відносин: термінологічний словник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. 368 с.
3. Демчишак Р.Б., Завада Я.І. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 192 с.
4. Дорош Л. О., Тишкун Ю. Я., Турчин Я. Б. Вступ до спеціальності «Міжнародні відносини»: навч. посібн. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. 189 с.

5. Дорош Л.О., Іасечко О.Я., Турчин Я.Б. Зовнішня політик України. Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 348 с.
6. Зазуляк З. М. Мультилатералізм США у міжнародних відносинах: монографія. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2019. 200 с.
7. Камінський А. Вступ до міжнародних відносин: навч. посіб. Львів: Світ, 1995. 144 с.
8. Основи теорії міжнародних відносин. Навчальний посібник / Л. О. Дорош, М. В. Здоровега, О. Я. Івасечко, У. В. Ільницька, О. В. Кукарцев, Ю. Р. Лемко, Ю. Я. Тишкун, Я. Б. Турчин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 244 с.
9. Основи теорії міжнародних відносин. Словник / М. П. Гетьманчук, Л. О. Дорош, М. В. Здоровега, О. Я. Івасечко, У. В. Ільницька, О. В. Кукарцев, З. Й. Куньч, Ю. Р. Лемко, Г. І. Луцишин, Ю. Я. Тишкун, Я. Б. Турчин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 340 с.
10. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. Київ: Знання, 2009. 751 с.
11. Коппель О., Пархомчук О. Міжнародні відносини ХХ століття: навч. посіб. Київ: Друкарський двір Олега Федорова, 2019. 390 с.
12. Лісовська Ю., Лісовський П. Політика міжнародних відносин: проблеми та перспективи: навч. посіб. Київ: Університет «Україна», 2021. 350 с.
13. Лісовський П. М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація: навч. посіб. Київ: Кондор, 2017. 156 с.
14. Мадіссон В. В. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. Київ: Либідь, 1997. 174 с.
15. Мальська М., Антонюк Н. Основи європейської інтеграції: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.
16. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин: підруч.; 3-ге вид. Київ: Знання, 2007. 461 с.
17. Матлай Л. Я. Дипломатія України: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2020. 260 с.
18. Митко А. М. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. Луцьк: Терен, 2012. 262 с.
19. Пунда Ю. В., Козинець І. П., Клименко В. С. та ін. Міжнародні відносини та зовнішня політика України: підруч. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
20. Репецький В. М. Дипломатичне і консульське право. Київ: Знання, 2006. 372 с.
21. Рослонь Д. Т., Турчин Я. Б., Івасечко О. Я. Східне партнерство в зовнішній політиці Польщі :: Partnerstwo wschodnie w polityce zagranicznej Polski. Монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 176 с.

22. Турчин Я. Б., Демчишак Р. Б., Плазова Т. І. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ століття): навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. 140 с.
23. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н. Країнознавство: довідник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. 296 с.
24. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Горбач О. Н. Країнознавство: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. 276 с.
25. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Здоровега М. В. та ін. Основи теорії міжнародних відносин: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. 244 с.
26. Турчин Я. Б., Дорош Л. О., Івасечко О. Я. Дипломатична та консульська служба: підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2018. 332 с.
27. Філіпенко А. С., Будкін В. С., Дудченко М. А. та ін. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: монографія. Київ: Знання України, 2004. 416 с.
28. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України: підручник. Київ: Либідь, 2006. 710 с.
29. Чекаленко Л. Д. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем: навч. посіб. Київ: ДАУ, 2013. 628 с.
30. Шергін С. Політологія міжнародних відносин: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 256 с.